

Frälsningen

Sven Reichmann

Frälsningen

Bibelcitaten är hämtade ur Svenska Folkbibeln om inget annat anges.

Svenska Folkbibeln, Gamla testamentet, copyright © 1998, Stiftelsen Svenska Folkbibeln, Stockholm.

Svenska Folkbibeln, Nya testamentet, copyright © 1996,1998, Stiftelsen Biblicum, Ljungby och Stiftelsen Svenska Folkbibeln, Stockholm.

Copyright © 2010 Sven Reichmann och Bokförlaget

XP Media

Omslag och sättning: XP Media

Tryck och bokbinderi: Printon Trükikoda AS, Estland

ISBN 978-91-89299-87-0

Bokförlaget XP Media

Albatrossvägen 36, 136 66 Vendelsö

Tel 08-741 26 01

www.xpmedia.org

Innehåll

Förord 7

Avd 1	Kan människan själv lösa de problem som hon skapar?	13
1	Guds unika vishet.	13
2	Bilden av den korsfäste.	21
3	Den kluvna människan..	26
Avd 2	Synden – finns den? Vad ställer den till med?	33
4	Begreppet synd..	33
5	Syndens skada	39
6	Ensamhetens gåta.	43
7	Vreden	49
Avd 3	Förlåtelsens juridik	57
8	Guds vrede..	57
9	Straffa den oskyldige..	63
10	Guds helighet	72
Avd 4	Djävulens roll	82
11	Makterna	82
12	En ond ande från Herren	88
Avd 5	Tro, förtroende – och ensamhet	97
13	Av nåd – genom tro	97

Avd 6	Bli fri från sig själv	106
14	Meningslös tillvaro	106
15	Den man älskar blir man lik	112
16	Lögnens makt	118
17	När begäret vaknar	123
18	Medberoende	132
19	Ett kärt samtalsämne	139
20	Vid Damaskus	146
Avd 7	Paulus uppenbarelse	153
21	Nådens herravälde	153
22	Jesus tagen till påseende	162
23	Lagens verkan	167
24	Jesu Kristi tro	173
25	Från mörker till ljus	181
26	I templet	187
27	Försoningen	193
28	Seger över Satan	201
29	Uppståndelsen	208
30	Nyorientering	214
31	Löftet	220
32	Förbundsfolket	228
Avd 8	Litteratur	236
	Biblar och referenslitteratur	236

Förord

Om all synd kunde avskaffas skulle flertalet psykoterapeuter och själavårdare få se sig om efter något annat att göra.

I båda formerna av vård sysslar man nämligen i huvudsak med skador som uppkommit genom någons synd. Det kan vara klienten själv som har syndat men skadan kan också ha uppkommit genom andras synd. Ytterst gäller det därför att man måste komma till rätta med frågor om skuld, vems skulden än är.

Inom sekulär psykiatri och terapi brukar man sätta en ära i att vara värdeneutral – alltså fri från moraliska bedömningar. Samtidigt ska man lösa problem som ofta beror på egen eller andras omoral – i ordets vidaste mening. Konsekvensen brukar bli att man fritt kan tala om andras skuld men inte lika öppet om klientens egen.

Det är när man kommer till frågor om skuld som själavården visar sin styrka. Den försöker inte prata bort någon skuld. Den har dessutom en konsekvent lära om varför vi alla syndar och vad synd kan få för konsekvenser. *Det bästa av allt är dock att frälsningen erbjuder Guds kraft till djupgående hjälp.* Själavårdaren kan nämligen be Gud att klienten skall få kraft till alla slag av försoning.

Denna kraft gör det möjligt för klienten att bli fri från bitterhet, hat och nedstämdhet genom att han fullt ut kan förlåta den eller dem som syndade. Dessutom kan han själv få förlåtelse för egna synder. Allt detta gör att man kan tala om skuldfrågorna utan att behöva sopa något under mattan.

Att erfara Guds förlåtelse för synder som man själv gjort är något helt annat än att "acceptera och bearbeta sina misstag". Genom att det finns en konkret och objektiv förlåtelse kan man som själavårdare också tala med en människa om hennes egen skuld utan att samtalet behöver leda till permanent skam. Givetvis gör man det med all sorts finkänslighet men man kan ändå göra det för att befria.

Tidig konflikt

Den kristna läran om frälsningen är alltså en viktig utgångspunkt för all kunskap i själavård. Denna lära bygger mest av allt på aposteln Paulus förkunnelse som vi i någon mån möter i Apostlagärningarna men främst i hans brev. Dessa brev innehåller därför en mängd kunskap som Paulus är ensam om.

Hur fick då Paulus denna unika kunskap? I Galaterbrevet betonar han med eftertryck att han inte lärt sig "sitt" evangelium av de tolv i Jerusalem utan direkt från Kristus genom en uppenbarelse. Det som var unikt för Paulus förkunnelse stod nämligen i någon sorts konflikt med det som lärdes ut bland de Jesus-troende i Jerusalem. Redan cirka tjugo år efter Jesu himmelfärd fanns det alltså i något viktigt avseende två versioner av evangeliet.

Luther och judarna

Martin Luthers bild av denna konflikt har dominerat den protestantiska teologin fram till våra dagar. Han gav antikens judendom en beskrivning som liknade hans egen syn på den samtida katolska kyrkan. Luther stred mot påven som sålde avlatsbrev (= frälsning på grund av gärningar). Paulus kämpade mot dem som ville att hednakristna skulle omskäras och hålla lagen. Luther menade att detta var samma sak om än i något annan förpackning.

Därmed hade Luther förklarat att judendom bara skulle gå ut på att man med goda gärningar måste "köpa" Guds nåd. All judendom skulle enligt honom ha varit som lära och liv hos de fariseer som Jesus kom i konflikt med och som Paulus beskrev som falska bröder när han talade om församlingen i Jerusalem (Gal 2). Allt fler protestantiska teologer håller i dag före att Luther misstog sig.

För det första är det inte sann judendom att nåden måste köpas. Det har heller aldrig varit det. Jesus anklagade inte de gärningsfixerade fariseerna för att de förkunnade dålig kristendom utan för att deras *judendom* bara var livlös lära.

Sedan sade Jesus till folket och till sina lärjungar: "På Moses stol sitter de skrifflärda och fariseerna. Allt vad de lär er skall ni därför göra och hålla, men efter deras gärningar skall ni inte handla. Ty de talar men handlar inte. (Matt 23:1-3)

Villfarelsen att Guds nåd måste köpas är dessutom inte speciellt judisk. Den finns lite överallt och fanns antagligen även bland vissa judar på Paulus tid. I dag möter man den hos varje kristen som säger sig vara en "dålig kristen".

Kyrkans antisemitiska tradition gör att vi kristna alltför lätt blir blinda för det faktum att Israels ledare ville döda Jesus för att så många judar trodde på honom. Det Luther gjorde var en generalisering byggd på okunnighet och gammal kyrklig antisemitism. I Luthers eget liv ledde hans tolkning av den konflikt som Paulus utlöste att Luther några år före sin död författade en våldsamt antisemitisk bok som nazisterna älskade.

Vad motsättningen mellan Paulus och Jerusalem egentligen bestod i råder det i dag rätt delade meningar om. Den fick en sorts provisorisk lösning vid apostlamötet i Jerusalem genom att man bestämde att hedningar som kommit till tro inte behövde omskäras. Men förstår vi egentligen varför detta var en så viktig fråga för Paulus att han valde att ta en konflikt där han riskerade att bli dödad så som han tidigare själv hade dödat andra? Vi har många anledningar att fortsätta att söka en djupare förståelse av vad Paulus egentligen ville säga oss.

Helheten och delarna

Den uppenbarelse som Paulus fick tycks ha gett honom en sorts frälsningens helhetsbild som han sedan i sina olika brev har lämnat ut i portioner. Dessas storlek och innehåll bestämdes ofta av läget i den församling som han skrev till.

När vi ska leta efter denna helhetsbild av frälsningen uppstår det lätt ett Moment 22. Vi behöver ha sett helheten för att förstå hur de enskilda texterna ska tolkas. Ändå kan vi bara närma oss en kunskap om helheten genom att först tolka de enskilda texterna – trots att detta är svårt.

Ett stort hinder för vår förståelse av både delarna och helheten består i att vi inte vet vad de olika facktermerna betyder. Paulus för nämligen i sin förkunnelse in en rad termer som hans budskap vilar på och som han ändå aldrig definierar. Man vet inte ens om orden har exakt samma betydelse i de olika breven. Paulus tänkte sig antagligen inte att teologer och andra bibelläsare skulle studera hans brev som viktiga delar av ett Nya testamente. Jesus skulle ju så snart komma tillbaka och därför skulle det säkert inte behövas.

Ett par exempel

Låt oss ta ett exempel på en viktig text som är laddad med betydelsefulla men likväl odefinierade begrepp:

Ty livets Andes lag har i Kristus Jesus gjort mig fri från syndens och dödens lag. Det som var omöjligt för lagen, svag som den var genom den syndiga naturen, det gjorde Gud genom att sända sin egen Son som syndoffer, han som till det yttre var lik en syndig människa, och i hans kropp fördömde Gud synden. Så skulle lagens krav uppfyllas i oss som inte lever efter köttet utan efter Anden. (Rom 8:2-4)

Här vimlar det av frågetecken. Vad är syndens och dödens lag? Vad är den syndiga naturen (= köttet)? Vad betyder det att Jesus blev ett syndoffer? I grundtexten står det bara att han kom "för synd". Vad innebär det att Gud dömde synden *i hans kropp*? Vad betyder det att lagen blev försvagad? Ska lagens krav uppfyllas i oss som tror? Skulle vi inte vara fria från lagen? Vad är då livets Andes lag? I denna bok ska vi göra en resa genom Paulus begreppsvärld för att söka svaret på dessa och många andra frågor. Vi kommer att upptäcka en kanske oväntad helhet genom att begreppet Guds lag ska få en betydelse som Paulus tydligt uttalar men som vi oftast inte lägger märke till.

Vill du ha ett annat exempel på hur svår Paulus kan vara kan du försöka att jämkä samman dessa två citat ur ett och samma brev till en enhetlig läropunkt:

Alla som har syndat utan lagen kommer också att bli förtappade utan lagen, (Rom 2:12)

Lagen åstadkommer ju vrede. Men där ingen lag finns, där finns inte heller någon överträdelse. (Rom 4:15)

Hur ska vi då läsa?

Inte så få teologer försöker förenkla tolkningen av Paulus genom att jämföra breven inbördes för att kunna ta bort de brev som kan misstänkas vara skrivna av andra som bara lånat hans namn. Personligen ansluter jag mig inte till det synsättet. Inom experimentell naturvetenskap har man som ett viktigt sanningskrav att olika forskare ska komma till samma resultat när de använder samma metod på samma fråga. Så är det dock inte alls inom den historisk-kritiska teologin. Där läser man ofta Bibeln under de självklara villkoren att alla texter till viktiga delar är legender eller rent påhitt och att teologen skulle vara kompetent att skilja det äkta från det falska. Eftersom åtminstone det senare med säkerhet är fel har den sortens bibelläsning sedan 200 år lett till att man alltför ofta tappat bort frågan vad Bibeln har att säga oss om man tar den som den är.

Vilka krav ska vi då ställa på de tolkningar vi gör om vi läser Bibeln utan att ändra dess text?

- 1) Det är bra om viktiga påståenden kan styrkas med många texter som uttrycker samma sak på olika sätt. Det är extra bra om dessa texter kommer från olika bibelböcker – gärna både GT och NT.
- 2) Det bör helst inte finnas texter som tydligt talar emot de slutsatser vi drar.
- 3) Helheten i våra slutsatser bör visa på en Gud som är ljus och utan mörker (1 Joh 1:5). Detta är ett svårt kriterium eftersom vi själva bär på mörker. Men Guds rike styrs med nåd och inte med makt och slutsatserna bör därför peka på att vi är på väg just mot ett sådant rike.

Dessa principer har jag försökt följa i den bok som du nu håller i. Punkterna två och tre ställer stora krav på den som vill utforska Bibeln. Vem kan med säkerhet

påstå att det inte skulle kunna finnas texter som talar emot ens teologi? Man kan bara säga att man själv inte har funnit några. Sedan kan ju andra hitta dem och då måste slutsatserna justeras eller skrotas.

Bokens syfte

Min avsikt är tvåfaldig. Jag vill för det första lägga fram ett *förslag* till tolkning av Paulus brev i hopp om att du som läsare ska förstå mer av vad han vill säga oss om frälsningen – vad den är och varför den krävde Guds Sons död på ett kors. För det andra vill jag beskriva på vad sätt Paulus ofta mycket abstrakta undervisning kastar ljus över många vardagliga problem som man möter i själavården. Dessa två syften gör att vissa kapitel blir abstrakta och "teologiska" medan andra får illustrera teologin genom att vara konkreta och vardagliga. Liksom i mina tidigare böcker är texten skriven som ett "så här är det" utan alltför många tröttande om, men eller kanske. Självfallet tror jag inte att mina tolkningar skulle vara slutgiltiga.

Bibelcitaten är hämtade från Svenska Folkbibeln om inget annat anges. Har jag valt någon annan översättning har det ofta varit för att det svenska språket i den valda tolkningen framstår som tydligare, oftast inte för att den versionen säger något som inte står i några andra biblar. Skulle så vara har jag alltid kollat mot grundtexten. En översikt av de biblar och lexikon som jag använt finns i slutet av boken.

Mölndal i augusti 2009

Sven Reichmann

Kan människan själv lösa de problem som hon skapar?

I. Guds unika vishet

När aposteln Paulus i inledningen till Romarbrevet ska presentera sitt ärende och sitt budskap gör han det med följande ord:

Jag skäms inte för evangelium. Det är en Guds kraft som frälser var och en som tror, först juden och sedan greken. (Rom 1:16)

Han kallar budskapet för evangelium vilket betyder ett budskap om glädje och seger. Och budskapet är märkligt nog inte bara information utan det *är en kraft!* Den som hör det måste alltså räkna med att bli påverkad – i bästa fall till frälsning, ett ord som också kan betyda räddning eller befrielse.

Ingen skam

Varför skulle Paulus skämmas för ett så underbart budskap? Han svarar själv i ett annat av sina brev, det första till Korinth:

Ty detta budskap om korset är en dårskap för dem som blir förtäppade, men för oss som blir frälsta är det en Guds kraft. (1 Kor 1:18)

Budskapets kärna – frälsningen – handlar om Jesu korsfästelse, och det vi där har att säga kan många uppfatta som galenskap. Alla som hör det blir påverkade men långt ifrån alla blir

positiva eller glada av glädjens budskap. Ty om budskapet inte får påverka till liv blir det i stället till förhärdelse emot evangeliet (= död).

Ty vi är en Kristi rökelse inför Gud **bland dem som blir frälsta** och **bland dem som blir förtappade**, för de senare en doft av död till död, för de förra en doft av liv till liv. (2 Kor 2:15-16)

Och Simeon välsignade dem (= Jesus, Josef och Maria) och sade till hans mor Maria: "Se, denne är satt till **fall och upprättelse** för många i Israel och till ett tecken som blir motsagt. Ja, också genom din själ skall det gå ett svärd. Så skall det bli uppenbarat vad många människor tänker i sina hjärtan." (Luk 2:34-35)

Den kraft Paulus talar om bringar läkedom och befrielse in i somligas liv medan andra blir förargade eller hånfulla. I båda fallen är det samma kraft. Den avgörande frågan är om man är villig att lyssna och pröva eller om man hellre hånar och angriper både budbäraren och hans budskap. Den positiva, lyssnande attityd som kallas tro är inget blint eller auktoritärt accepterande. Den lämnar allt tänkbart utrymme öppet för kritiskt tänkande och frågor. Man får gärna lov att pröva och att treva sig fram. Den tydligaste motsatsen, den attityd som ställer en utanför trons område, består i det *reflexmässiga* försvar där inga motargument är för dåliga. Otron har i princip beslutat sig redan innan den hört vad det är fråga om. Sann tro är mer en fråga om äkta, lyssnande ödmjukhet än om säker visshet. Den börjar med viljan att både lyssna och pröva.

Som budbärare måste man därför räkna med att många betraktar en som antingen känslostyrd och naiv eller som beräknande och manipulativ. Man blir lätt så ifrågasatt att man automatiskt frestas att börja smyga med de delar av tron som på samma gång är de viktigaste och mest anstötliga. Sådant smygande kan bestå i att man nöjer sig med att tala länge och i mycket allmänna ordalag om kärleken och om Guds kärlek, som påstås acceptera allt. I så fall aktar man sig för att i onödan komma in på så upprörande saker som detta att alla människor skulle vara syndare som måste räd-

das undan en svår evighet efter döden genom att Guds Son fick dö på ett kors.

Vem vill inte höra mycket om kärleken? Men om vår situation ska tecknas i så mörka färger som att Guds egen Son måste torteras till döds för att rädda också den mest skötsamme från katastrof, och om Guds kärlek ska ta sig så underliga uttryck vill man kanske hålla sig på avstånd som lyssnare. Och som förkunnare kanske man snabbast möjligt glider över dessa de minst publikfriande passagera.

Om budbäraren gör detta mister budskapet förvisso sin kraft till att irritera somliga. Men å andra sidan befriar det heller ingen. Man kan som förkunnare bli helt socialt accepterad. Dessvärre sker det bara till priset av att människor som skulle kunnat få hjälp i detta livet eller bli räddade inför evigheten inte får kraften till en pånyttfödelse och ett förvandlat liv. Den kyrkliga verksamheten blir politiskt och kulturellt korrekt men samtidigt livlös och meningslös.

Det har gjorts undersökningar där man jämfört växande församlingar med sådana som inte växer. De har gett oss en ganska entydig slutsats. I växande församlingar glider man inte förbi det som Paulus kallar korsets anstöt (Gal 5:11).

Gud vill ha det så

Om vi fortsätter att läsa i det första brevet till Korinth förstår vi snart att detta inte är en tillfällighet. Gud har med full avsikt format budskapet just så att det antingen ska vara anstötligt och fullt av liv eller välsmakande och dött. Gud söker nämligen inte intresserade anhängare utan omvända lärjungar. Vi läser samma vers som förut och fortsätter ett litet stycke.

Ty detta budskap om korset är en dårskap för dem som blir förtappade, men för oss som blir frälsta är det en Guds kraft. Det står ju skrivet: Jag skall göra de visas visdom om intet, och de förståndigas förstånd skall jag slå ner. Var är de visa? Var är de skriftlärd? Var är den här världens ordvrängare? Har inte Gud gjort den här världens visdom till dårskap? Jo, eftersom världen i sin visdom inte lärde känna Gud i hans vishet, beslöt Gud att **genom den dårskap som vi predikar frälsa dem som tror**. Ty judarna begär tecken och grekerna söker visdom. Men vi predikar Kristus som korsfäst, för judarna en

stöttesten och för hedningarna en dårskap. Men för de kallade, både judar och greker, predikar vi Kristus som Guds kraft och Guds vishet. Ty Guds dårskap är visare än människor, och Guds svaghet är starkare än människor. (1 Kor 1:18-25)

Gud har ett mål. Berättelsen om syndafallet gör klart för oss att människan söker kunskap och vishet bland annat för att själv kunna styra sin tillvaro och därmed göra sig oberoende av Gud och bli som Gud – sin egen gud. Därför vill Gud få den aspekten av människans vishet att komma till korta. Han leder individens liv lika väl som mänsklighetens historia mot en situation – döden om inte annat – som vi inte klarar av att råda över med vår kunskap, beräkning eller smartness. Där ställs vi alla inför alternativen att låta honom vara Gud eller gå under i vårt förmenta oberoende.

Gud sågar alltså ner det träd i Lustgården som ger kunskap om gott och ont. Den kunskapen frestar oss nämligen mer än vi förstår till att försöka skapa en värld där vi klarar oss utan Gud, en där vi själva kan vara våra egna gudar som formulerar sin egen moral och har liv och död i sina egna händer. Vi vill ha kunskap om gott och ont för att kunna välja det goda – för egen räkning. Om det valet samtidigt innebär något ont för andra blir det alltför lätt deras problem.

När vi söker svar på frågan varför Jesus måste dö för vår skull ställs vi inte bara inför en verklighet och tankevärld som är större än den vi intellektuellt kan omfatta. Det stora hindret ligger inte i vårt förstånd utan i vår vilja. *Så länge vi inte vill låta Gud vara Gud måste vi nästan med avsikt söka en vishet som på viktiga punkter avviker från hans. Guds vishet tenderar därför att inte bara bli större än vår utan dessutom radikalt annorlunda.* Får han inte leda vårt förstånd rätt låter han i stället sin vishet framstå som dårskap för vårt mänskliga förstånd. Det är vår vishet som är sjuk, inte hans. Men han gör inga försök att anpassa sin vishet till vår eftersom han inte vill att vi ska kunna närma oss honom eller ta över hans auktoritet enbart på basen av vår egen filosofiska analys. Ty då vore han inte Gud. Givetvis vill han inte heller att våra filosofier om livet

och världen ska kunna ersätta vårt beroende av honom så att vi inte alls skulle behöva söka oss till honom. *Gud vill därför inte bli bevisad utan han vill bli trodd.* Tron är inte en halvdålig form av kunskap eller vetenskap utan den är något helt annat som i sig själv är omistligt. Denna fråga ska vi återkomma till senare.

Ingen vältalighet

Lite senare i samma brev påminner Paulus sina vänner i Korinth om hur det var när han första gången förkunnade evangelium för dem.

När jag kom till er, bröder, var det inte med stor vältalighet eller hög visdom som jag predikade Guds hemlighet för er. Jag hade nämligen bestämt mig för, när jag var hos er, att inte veta av något annat än Jesus Kristus och honom som korsfäst. Svag, rädd och mycket orolig kom jag till er. Och mitt tal och min predikan bestod inte i ord som skulle övertyga genom mänsklig visdom utan genom en bevisning i Ande och kraft. Vi ville inte att er tro skulle bygga på människors visdom utan på Guds kraft. (1 Kor 2:1-5)

Paulus tycks ha varit noga med att inte bli alltför mänskligt övertygande och kanske inte ens så intellektuellt förklarande som jag försöker vara med denna bok. I alla händelser ville han att de som kom till tro genom hans predikan skulle göra det för att de låtit sig påverkas av den helige Ande och inte bara av honom, Paulus. Själv ville han just därför stå under Andens maximala påverkan eftersom han var spänd inför uppgiften att berätta om det delvis obegripliga. Denna påverkan av Anden kunde i sin tur bäst komma till stånd genom att han för sitt eget inre påminde sig bilden av den korsfäste. Det evangeliska budskapet finns alltså inte i de rena bokstäverna (vilket bl a betyder att man som troende inte är bokstavstroende i den mening som trons kritiker påstår). Snarare hänger budskapet ihop med att Guds Ande bekänner sig till Bibelns text och till varje sund utläggning av bibelordet. Anden och Ordet kommer därmed att tillsammans påverka läsaren eller åhöraren till den livsförvandling som ingen män-

niska på lång sikt klarar sig utan. Ordet och Anden utgör därför en odelbar helhet, där Ordet är information och Anden är inspiration eller liv. Man kan inte spjälka upp denna enhet utan att budskapet förlorar sin förmåga att väcka och ge liv. Allra djupast sett utgörs dock evangeliet inte ens bara av Ordets information och Andens påverkan sammantaget. Det består av en korsfäst frälsare – av Jesu egen person. Och budskapet om korset ställer oss inför hans egen närvaro, som vi kan öppna oss för eller värja oss emot.

Bästa möjliga

Detta kan vi förstå när vi läser hur Paulus skrev till församlingarna i Galatien. När Paulus hade rest därifrån hade man fått besök av predikanter som förklarade att det evangelium som Paulus hade predikat inte var tillräckligt. Det krävdes dessutom en kompletterande omskärelse som skulle medföra att man kom att gå in under det gamla förbundets villkor. I full förtvivlan skrev Paulus

Ni dåraktiga galater! Vem har förhäxat er, ni som har fått Jesus Kristus framställd för era ögon som korsfäst? Endast det vill jag veta: **tog ni emot Anden genom att hålla lagen eller genom att lyssna i tro?** (Gal 3:1-2)

Paulus hade målat bilden av den korsfäste. Människorna hade lyssnat. Säkert hade de inte begripit allt – för vem gör det? – men de hade tillåtit sig att utan förutfattad mening lyssna till budskapet om Guds godhet. Och då hade de öppnat sig för den helige Ande som hade påverkat dem och bekräftat Ordet med under och tecken. Kunde det bli bättre? Vilken intellektuell kunskap eller vilken trohet mot lagen kunde överglänsa den frihet som bilden av den korsfäste Jesus förmedlade till dem som ville dröja vid den och ödmjukt begrunda den? Om fokus flyttades till något annat, framför allt om trons rättfärdighet skulle *förbättras* genom ens egna gärningar, kunde resultatet bara bli en katastrofal förminskning.

Paulus hade redan spelat ut sitt trumfkort – det som bara målade bilden av den korsfäste. Hur skulle han nu predika för

att föra dem tillbaka? Det han såg som just en förminskning av evangeliet hade de ju börjat se som en väg till växande lydnad och mognad. Man kan förstå hans hjärtesuck längre fram i brevet:

Mina barn, som jag nu än en gång med smärta föder, tills Kristus har tagit gestalt i er, jag skulle önska att jag nu var hos er och kunde ändra mitt tonfall, för jag vet mig ingen råd med er. (Gal 4:19-20)

Predika Kristus

För just budskapet om den korsfäste är Guds vishet och Guds kraft.

Filippus kom ner till staden Samaria och predikade Kristus för folket. Och de höll sig endråktigt till det som Filippus predikade, när de hörde och såg de tecken som han gjorde. Ty under höga skrik for oreanda ut ur många människor, och många lama och lytta botades. Och det blev stor glädje i den staden. (Apg 8:5-8)

Evangeliet utgår alltså från bilden av en allmaktens Gud vars Son av fritt val låter sig födas som människa för att förnedras och torteras till döds. Genom att låta sig bli orättfärdigt dömd och dödad av människor vill han rädda människor som han själv skapat. Det är inte svårt att hitta skäl för att betrakta denna lära som galenskap.

Vi kommer att läsa mycket i de brev som aposteln Paulus skrev. Han visste av erfarenhet vad det ville säga att byta från att vara Jesu fiende till att bli evangeliets ivrigaste förkunnare. Han hade verkligen tyckt att evangeliet var något att skämmas för. Och han mötte givetvis förakt när han berättade om det oerhörda – precis som kristna kan göra än i dag.

När de hörde Paulus tala om uppståndelsen från de döda, började några håna honom, men andra sade: "Vi vill höra dig tala om detta en annan gång." Därmed lämnade Paulus dem. (Apg 17:32-33)

Fanatism eller insikt?

Ibland har man försökt förklara Paulus djupa omvändelse genom att beteckna honom som en allmän fanatiker som slagit över från en ytterlighet till en annan i kraft av någon

sorts extrem, svart-vit personlighet. Själv förklarar han att han mötte den uppståndne Kristus som gav honom kunskap både om sig själv och om det obegripliga genom en uppenbarelse. Jesu uppståndelse kunde han ju nu i alla händelser varken betvivla eller förneka. Han fick djupare än någon annan se hur det han hållit för villfarelse i själva verket hängde ihop med en enorm logik.

Jag vill göra klart för er, bröder, att det evangelium som jag har predikat inte kommer från människor. Jag har inte fått det eller lärt mig det av någon människa. Jag har tagit emot det genom en uppenbarelse från Jesus Kristus. (Gal 1:11-12)

Det är den logiken vi ska ge oss ut på spaning efter i denna bok. När Paulus beskrivit viktiga delar av sin uppenbarelse brister han ut i en lovprisning. Den uttrycker en beundran inför det som är så genialt och så oerhört högt över vår horisont att ingen filosof kan spekulera ut det som Paulus hade fått som en uppenbarelse.

O vilket djup av rikedom och vishet och kunskap hos Gud! Hur outgrundliga är inte hans domar och hur outrannsakliga hans vägar. Vem har lärt känna Herrens sinne eller vem har varit hans rådgivare? Eller vem har först givit honom något som han måste betala igen? Av honom, genom honom och till honom är allting. Honom tillhör äran i evigheter, amen. (Rom 11:33-36)

Paulus har inte väl prisat Gud för hans vishet förrän han uppmanar oss att låta Gud på samma sätt förnya också oss själva till en samstämmighet med Guds person och plan.

Och anpassa er inte efter den här världen, utan låt er förvandlas genom sinnets förnyelse, så att ni kan pröva vad som är Guds vilja, det som är gott och fullkomligt och som behagar honom. (Rom 12:2)

Låt dig förvandlas. Tillåt Gud att göra det så att han får förnya hela din varelse.

2. Bilden av den korsfäste

Enligt kristen tro föreställer bilden av Jesus, sargad blödande och döende på korset, två saker på en gång.

- 1) Han är en bild av Guds kärlek – han är ju Guds Son som av fritt val och för vår skull gått sitt öde till mötes – för att rädda oss.
- 2) Han är också en bild av dig och mig. Som sann människa lider han i vårt ställe. Därmed visar han hur *desperat vår naturliga situation är* – kollektivt och individuellt. Detta måste ske om du och jag ska kunna bli räddade.

Bilden av Guds kärlek är ofattbar. Vi tycker att den kärleken är för bra för att vara sann. Finns den måste det finnas dolda avsikter som är till för att binda oss i slaveri, tänker många. Den som gör något sådant för andras skull väntar sig ofta någon motprestation. Kanske ändå bäst att man håller sig på sin kant.

Att den korsfäste Kristus skulle vara en bild av Guds kärlek är alltså svårt nog. Vem kan fatta en sådan kärlek vare sig dess kvantitet eller kvalitet? Men att den döende Jesus också skulle vara en bild av dig eller mig finner vi i det längsta inte bara svårt utan också både överdrivet och kränkande. Skulle någon behöva lida så där i mitt ställe – jag som är så snäll? Eller i ditt ställe – du som är så skötsam? Först när våra liv ohjälpligt har havererat – kanske genom vår egen dårskap eller i dödens närhet – kan vi försiktigt börja betrakta denna kärlek som är så mycket större och som, framför allt, med avsikt är så obegripligt annorlunda än vår. Då kan man i tacksamhet öppna sig för den och dess förvandlande kraft och helst till en del låta den vara det mysterium den är.

Vi värjer oss ofta både för Guds invit och för den självkänedom som hör ihop med den genom att vi aggressivt frågar vad det är för en Gud som tillåter att sådant som korsfästelsen får ske. Han till och med anstiftar en så makaber händelse för

att vilja eller kunna förlåta våra misstag – det lilla som gick snett i våra liv! Vad har förresten hans lidande med mig att göra – om det nu ens har ägt rum?

En Gud som hotar med sådana straff och till och med verkställer dem på sin egen, oskyldige son måste rimligen vara sadist. Förresten är det väl Guds fel alltsammans! Han kunde ju hindrat krigen, fattigdomen, sjukdomarna och nöden.

Vi tror på tvivlet

Guds rike är till för dem som är som barn. Det oskadade barnet kan nämligen ta emot kärlek utan att behöva begripa den. Det är barnets stora försteg framför den vuxne, inte minst i vår intellektualiserade kultur. Jag har sett vuxna med Downs syndrom glädja sig i Gud på ett sätt som nästan inga professorer kan.

Den humanistiskt och naturalistiskt skolade akademikern har med alla sina frågor och invändningar en filosofi, en mänsklig vishet, som säger att *bara sådana påståenden som han själv eller andra inte kan tvivla sönder är – eller kan vara – sanna och verkliga*. Inom den rena naturvetenskapen – fysik och kemi – har detta tänkesätt firat enorma triumfer. Man kan med tvivlets hjälp få fram fantastisk kunskap om materien men bara om materien – inte om livet självt. Det så kallade vetandet ligger per definition vid vägs ände bortanför alla tvivel som någon kan komma på. Men när man studerar frågor som handlar om moral, mål och mening finns det inget kvar att tro på när man kommit till vägens slut. Tvivlet har malt sönder allt. Därför menar också många att moral och mening inte skulle finnas.

Inom kultur, moral och rättsmedvetande har vi därför fått den filosofiska katastrof som kallas postmodernism där ingenting utanför fysiken och kemin är eller ens *kan tänkas vara* varken riktigt sant eller riktigt falskt. Det vi kallar värden kan ju aldrig knyts direkt till materia så att de skulle kunna studeras med naturvetenskaplig teknik. Därför uppfattas de bara som godtyckliga och kallas inte längre för värden utan

för värderingar. Du har dina och jag har mina och vi får debattera och kanske rösta om saken ifall vi till äventyrs vill nå en samstämmighet. Kan vi sedan ändå inte enas får vi hålla modet uppe genom att säga att vi är "mångkulturella". Det materialistiska synsättet där tvivlet är kunskapens yttersta grund har gett oss en tillvaro fylld av tekniska innovationer och upptäckter. Men det leder samtidigt till en värld så fri från både mål och mening att många till sist inte orkar leva.

Genom att man tvivlade bort Gud som skapare och stiftare av naturlagar fick man sätta något annat i stället. Kvar att välja på blev bara slumpen. Den postmoderna, materialistiska nutidsmänniskan anser sig inte behöva ha någon tro utan menar sig kunna leva enbart på vetande. Men inte ens det kan hon eftersom hon måste tro på slumpen och på tvivlet för att kunna veta något alls. Hon längtar efter kärlek men tror ofta bara på sexualakten som hon kallar för "att älska".

Har inte Gud gjort den här världens visdom till dårskap? Jo, eftersom världen i sin visdom inte lärde känna Gud i hans vishet, beslöt Gud att genom den dårskap som vi predikar frälsa dem som tror.
(1 Kor 1:20-21)

En hörnsten

Frågan om frälsningen är den kristna teologins hörnsten, lika aktuell i dag som någonsin. Den frågan befinner sig i mysteriets mitt. Samtidigt är den *det unika med kristendomen*. Lite förenklat kan man säga att alla filosofier, terapier och politiska program liksom alla andra religioner talar om för människan vad hon själv ska göra – ensam eller ihop med andra – för att lösa människans problem, individens och mänsklighetens. Det som ska göras kan handla om allt från att uppfinna nya mikrochips, sanera miljön och minska luftutsläppen till att hitta sitt oedipuskomplex eller införa proletarietets diktatur. Det kan lika gärna handla om allt från fasta, yoga, meditationer och pilgrimsfärder till heliga krig, fredsforskning, sociala reformer eller strikt moralobservans. Vad vi än väljer har vi dock sagt att människan skulle vara kompetent att

lösa människans problem om hon bara får rätt kunskap – och motivation.

Vad det än är som behöver göras är det dock en fråga om moral – kollektiv och politisk moral i första hand men ändå moral. Hur ska vår kultur kunna lösa växande moraliska problem om man på allvar menar att det inte skulle *kunna* finnas någon entydig moralisk sanning?

Människans problem är en återspeglning av hennes oförnöjsamhet – att hon aldrig tycks kunna säga: "Nu har jag fått nog." Om hon inte hittills kunnat tämja sitt ha-begär hur ska hon då klara att bemästra de problem som samma oförnöjsamhet redan har skapat? Hotbilderna hopar sig men få vågar säga att vi skulle vara på väg mot en kollektiv katastrof *som vi inte kan avvärja* för då tappar vi tron på vår egen förmåga. En katastrof behöver inte komma i vår livstid men mycket talar för att Bibeln har rätt när den säger att vi som art i princip är självförstörande.

Kristen tro är helt ensam om att säga att människan inte kan och inte heller kommer att kunna lösa människans problem. Med tiden kommer dessa problem bara att bli värre, inte bättre. Vi får allt kraftigare bomber i våra händer och dessa sprids till allt mer fanatiska regimer. När man fått larmrapporter nog för att förbjuda en kemisk substans har industrin redan hunnit skapa tio nya.

Ingen lära på jorden har en så pessimistisk syn på människan. Men ingen har heller en så ljus bild av Gud. Antingen finns det en Gud som radikalt har gripit in i vår destruktiva värld eller också kan vi möjligen bara fördröja den undergång som vi själva skapar – hur den nu än kommer att ske. Paulus uttrycker materialismens livsvillkor i klartext:

Om de döda inte uppstår, låt oss äta och dricka, ty i morgon dör vi.
(1 Kor 15:32)

Är vi bara materia och inget mer är det slut när vi dör. Då kan det inte finnas något annat mål för våra liv än en grop i jorden. Någon riktig mening med livet finns i så fall inte. Det blir stundens tillfredsställelse som gäller. Om konsumtion och

upplevelse skulle vara det som blir kvar av livets mening klarar vi då av att begränsa dem för att rädda jorden eller kan vi det inte?

Till det som länge kan upplevas som meningsfullt kan man också räkna det konstruktiva engagemang som olika kort-siktiga dellösningar kan ge. Man kan finna både mening och glädje i att rädda pandan eller den vitryggiga hackspetten och det kan kännas viktigt att få engagera sig i politiken för att man vill få göra livet drägligare för andra. Men om man verkligen på djupet har börjat ana att människan kanske helt enkelt inte kan lösa de växande problem som hon själv skapar blir mycket av allt detta bara projekt som kan få båten att flyta en stund längre. De kan dock inte hindra den från att sjunka och de skapar inga livbåtar. Det kan kännas motive-rat att måla om de delar av en sakta sjunkande båt som ännu ligger långt över vattenytan. Men om man har fattat att man egentligen inte kan hindra båten från att sjunka så tappar man lätt penseln.

Är det då så illa ställt? Ja, detta är en fråga som vi ska försöka finna svar på när vi börjar närma oss den undervisning som Bibeln ger om frälsningen. Är denna verkligen så nödvändig? Vad är egentligen människans problem? Om frälsning betyder befrielse, vad är det då vi ska befrias ifrån?

För att vi ska kunna se om människan kan rädda sig själv behöver vi ett stort stycke självkänedom. Är människan god eller ond "innerst inne"? Är hon förnuftig (= styrd av sitt förnuft) eller har hon ett förnuft som kan missbrukas därför att hon styrs av andra krafter?

3. Den kluvna människan

Frälsningen syftar inte till lycka utan till rättfärdighet. Och det begreppet står i centrum just för att vi ofta gör varandra och oss själva illa. Finns det rättfärdighet i världen ordnar det sig nog med lyckan. Om rättfärdigheten fattas kommer däremot vår jakt efter lyckan bara att göra oss alla olyckliga genom att vårt jagande efter lyckan till sist kan få oss att gå över lik. Då kan orätten svämma över alla bräddar.

Människor lider överallt på vår jord. Och mycket av människors lidanden har andra människors gärningar som orsak. Ibland lider man även för sina egna gärningars skull. Svälten på jorden beror – än så länge – inte på att det finns för lite mat eller att vi inte kan producera så det räcker. Orsaken är politisk. Vi eldar hellre upp säd för att hålla priserna uppe än vi ger bort mat till de svältande. Ger vi ändå bort säden till ett land där folk svälter kan de inhemska bönderna gå i konkurs och då blir det fel i alla fall. Många höga och låga ledare i u-länder är så korrupta att samhället knappast fungerar ens nödtorftigt. Tyranner stoppar stora belopp av folkets pengar i egna hemliga bankkonton i Schweiz – världens största tvättinrättning för svarta pengar. (Undra på att Schweiz hittills inte velat gå med i EU!) Fattigdomen i många u-länder beror på att vi i den rika världen utnyttjar deras fattigdom till att köpa billiga råvaror och exportera dyra produkter, men den beror också på att många u-länder har kriminella ledare.

Och tänk vilka arealer som går åt till att odla tobak, kaffe, kokain, opium och cannabis! Att man genmanipulerar grödor till större skördar kan knappast förväntas lösa de stora problemen. Antagligen blir de rika bara rikare eftersom utsädet blir så dyrt att de fattiga inte kan köpa.

Rättfärdighet är världens stora bristvara. Frågan är var vi ska börja att tackla detta enorma problem. Sitter orättfärdigheten bara i samhällets struktur eller sitter den först och främst i "människohjärtat"? Är den i så fall helt eller delvis

medfödd? Är vi alla orättfärdiga eller är det bara en minoritet som förstör för oss alla?

Människans vackra sida

När vi ska försöka att studera orättfärdigheten finner vi snart att vi lever i en värld full av dubbla budskap. Vi säger ett och gör ett annat. Ju mer vi praktiserar den sortens dubbelhet desto mindre möjligheter får vi till att städa upp såväl i naturen som i våra inbördes relationer och i våra egna liv.

Hela den västerländska demokratin är ett barn av 1700-talets upplysningsfilosofi. Denna bygger i sin tur på det obevisade antagandet att människan skulle vara förnuftig om hon bara blev fri från vidskepelse och religiösa vanföreställningar. Eftersom det också anses vara förnuftigt att göra det som är moraliskt rätt blir slutsatsen att människan själv åtminstone i princip är inställd på att göra det rätta. Den som handlar destruktivt har vi lätt för att se som ett undantag som vi gärna ger en psykiatrisk diagnos. Detta kan vara både sant och barmhärtigt men därmed slipper vi som anser oss friska att granska oss själva.

Den förnuftiga människan bör få leva i största möjliga mått av frihet. Vi har därför rösträtt, yttrandefrihet, frihet att röra oss och friheten att inte bli registrerade och övervakade hur som helst. Vi värnar om friheten att få välja livspartner, friheten att få använda åtminstone en del av våra inkomster efter eget gottfinnande etc. Vi är till exempel fria att köra bil så mycket vi vill och kan – tills pengarna tryter. Friheten har också lagfästs genom att man definierat ett antal mänskliga rättigheter.

Samtidigt som vi i alla demokratiska sammanhang utgår från att människan är godhjärtad nog att använda den frihet hon får på ett sätt som gagnar både gemenskapen och henne själv så meddelar författare, filmskapare och dramatiker en helt annan bild av människan.

Den mörka sidan

Vi tänker oss att du ska skriva en teaterpjäs som du har fått en beställning på. Din pjäs blir tre timmar lång och den handlar om idel snälla människor, som är harmoniska därför att de alla lyssnar på varandra och hjälper varandra. Jag tvivlar på att du ens får den antagen för uppförande. Men om så skulle ske kan du lugnt räkna med att bli hackad i småstycken av recensenterna. De kommer alla att beskylla dig för att ha beskrivit en idyll som inte har något med verkligheten att göra. Detta handlar ju inte om verkliga människor, kommer alla att säga. Det är bara i Bullerbyn som livet är så idylliskt.

Men om din pjäs handlar om människor som utnyttjar varandra – gärna även sexuellt – sviker varandra, mördar varandra och förbannar varandra kommer du att få jublande recensioner. Alla kommer att uppfatta dig som en illusionslös realist. En familj där allt i början ser ut att vara bra men där mörka hemligheter plötsligt exploderar över köksbordet så att alla skriker åt varandra och slår varandra – det är ett pålitligt koncept.

Genom vår kultur får vi alltså en dubbel bild av oss själva. Dels anses vi vara så goda och förnuftiga att vi kan och bör betros med alla sorters frihet. Dels målar artister och kulturskapare en bild av människan där hon ofta till förvillelse liknar ett monster. Den dubbla bilden är så kluven att det är ett stort mellanrum – en avgrund – mellan dess båda delar. De flyter inte i varandra. Det konstiga är att vi ser detta och ändå märker vi inte hur underligt det är.

Vår kluvenhet

För det stora problemet är att *båda bilderna är sanna*. Jag pläderar inte för minskad frihet. Förtryck skapar alltid många fler problem än det löser. Detta beror på att för mycket lag och ordning inte löser våra problem mer än ytligt och ofullständigt. Samtidigt skapar de nya problem som förvärrar situationen.

Gud använder sig inte av förtryck utan betror oss med ett häpnadsväckande mått av frihet. Han stoppar oss inte när vi

är på väg att göra illasinnade gärningar. Det är ju därför som många menar att det inte ens teoretiskt kan finnas en Gud som är god och allsmäktig, när ondskan kan härja så fritt som den gör.

I själva verket är det en hörnsten i kristet tänkande att även om vi behöver poliser för att all kriminalitet ska kunna utredas (och i viss mån förebyggas), har vi ändå knappast ens börjat lösa själva problemet. Fler poliser minskar inte svälten i världen, för att ta det exemplet. Vi behöver alla något som griper djupt in i vår personlighet. För att ta ett kristet uttryck: något som ändrar våra hjärtan.

Många menar att det skulle räcka med att man gav den hjälpen till kriminella, psykopater, mördare och langare. Fick vi bara dem beskedliga skulle väl allt vara bra? Det är här den dubbla bilden kommer in. Det goda och det mörka finns i allas väsen, sida vid sida. I allas. I mitt och i ditt.

De som skötte Förintelsen av judar, romer och krigsfångar under Andra världskriget var högst vanliga människor. Detta är inte bara ett antagande utan man vet det genom väl genomförd historieforskning. Men de som med fara för eget liv gömde och kanske räddade judar var också i regel alldeles vanliga människor.

Aposteln Paulus har gjort ett uttalande om sig själv som många kan känna igen sig i. Han säger:

Ty jag kan inte fatta att jag handlar som jag gör. Det jag vill, det gör jag inte, men det jag hatar, det gör jag.

Viljan finns hos mig, men att göra det goda förmår jag inte. Ja, det goda som jag vill gör jag inte, men det onda som jag inte vill, det gör jag. (Rom 7:15 + 18-19)

Så säger alkoholisten som vet att han super ihjäl sig och förstör livet för sina närmaste – om de inte redan har lämnat honom. Så kan arbetsnarkomanen säga som jobbar så länge han är vaken och som bara utnyttjar sin familj som markservice. Han skulle vilja slå av på takten men han kan inte längre "varva ner", som han säger. Så kan i ärliga stunder en moder säga som binder sina vuxna barn till sig genom att ge dem

dåligt samvete. Hennes rädsla för att de ska överge henne om hon slutade gör att hon inte vågar och inte kan ändra sig. Ingen av dem kan fatta varför de handlar som de gör. Och det finns områden där du och jag inte kan förstå det om oss själva heller.

”Nådde inte ända fram”

Människan är inte alltigenom ond. Hon vill ofta så väl och har ofta mycket höga ideal. Men hennes faktiska liv brukar ändå tala ett annat språk. Ofta slätar vi över dubbelheten i vår natur genom att säga att vi inte riktigt förmår leva upp till våra egna höga ideal. Men Paulus talar om något mycket allvarligare – en kluvenhet av hela vårt väsen. Vi bejakar och vill det goda, men gör inte sällan *det rakt motsatta* därför att vi vill det med. Ibland går det destruktiva ut över andra, ibland över oss själva. ”Jag vet att jag borde sluta supa, men jag kan inte...” Vilket ofta nog betyder: ”Jag vill *egentligen* inte...” Här är det inte fråga om att inte nå ända fram. Paulus talar om en inre önskan och ett yttre beteende som är *varandras motsatser*. Denna konflikt beskriver Paulus bland annat så här:

Ty köttet söker det som är emot Anden och Anden söker det som är emot köttet. De två strider mot varandra för att hindra er att göra det ni vill. (Gal 5:17)

Kulturen bekräftar denna uppfattning genom att den målar två helt olika bilder av människan – och båda bilderna är sanna. Vi vill ofta det goda men gör lika ofta något helt annat. Vi önskar rättvisa men vår önskan urartar så lätt till att vi i stället blir avundsjuka eller fastnar i hämndbegär. Och sedan använder vi vårt förnuft till att hitta på förklaringar till varför vi gjorde det där som vi både ville och inte ville och som vi samtidigt visste var fel. Vi anstränger oss till det yttersta för att maskera vår dubbelhet. Vi är vagt medvetna om den och vi skäms enormt för den eftersom den är en bild av att *vi med våra höga ideal inte kan styra våra egna liv*. Det finns en vanmakt i detta som både fascinerar och skrämmer oss. Fascinationen ser vi bäst i alla romaner, pjäser och TV-serier.

Jesu död

Bibeln säger nu något mycket överraskande – att denna dubbelhet, som finns hos oss alla, är ett så stort problem att Guds egen Son måste födas som människa och låta sig dödas under barbariska former trots att han själv inget ont hade gjort. Sedan skulle Fadern uppväcka honom från de döda så att han blev den förste att på så sätt gå in i det eviga livet. Allt detta skedde för att vi skulle kunna erfara en förändring så att vi ska kunna följa med Jesus in i den himmelska evigheten. Enklare lösningar hade inte fungerat – det är grundtanken. *Det destruktiva i våra liv som vi framgångsrikt maskerar för oss själva och ibland även för varandra skulle alltså vara så allvarligt att detta vore den enda lösningen.*

Två frågor infinner sig genast:

1. Är problemet verkligen så stort? Jag själv gör ju så gott jag kan. Och om alla gjorde det skulle det väl räcka? Jag betalar skatt, kommer i tid till jobbet och stjälar inget med mig när jag går hem därifrån. För mig hade väl inte Jesus behövt göra något sådant?
2. Om det nu var nödvändigt – hur kan då Jesu död vara en lösning på problemet?

Här måste vi nog vara realistiska och säga att ingen enda av oss gör så gott han/hon kan. Våra ideal och våra livslögner gör dessutom att vi inte kan se problemet i dess fulla vidd, åtminstone inte hos oss själva. Den där scenen vid köksbordet som jag nämnde nyss är ju så dramatisk just för att den sortens erfarenhet förr eller senare kan delas av oss alla. Vi trodde att allt var gott och väl. Plötsligt händer något som får någon av våra närmaste att tömma ur sig årtal av nedsvald besvikelse. Och vi kan känna i den stunden att alla dessa anklagelser tyvärr inte är överdrifter. Vi kan inte börja lösa ondskans problem hos andra eller i samhället om vi inte vill börja med oss själva.

Frågan om hur Jesus kan vara problemets lösning ska vi syssla med i resten av denna bok. Vi kan redan nu formulera svaret koncentrerat – att det som vår brist på kärlek leder till har Gud åtgärdat genom en extrem kärleksgärning.